

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FÉLSEG'
 E N G E D E L M É V E L.

XXXXXXXXXX

Nro 46.

Költ Bétsben, Karátson Havának (Décembernek)
 8-dik napján 1797-dik Elztendőben.

Békességes és Hadi Környülállások.

Bonaparte Rastadiba Nóvemb. 25-dikénn délutánn érkezett 8 lovas hintón, egy Magyar lovas Tifzttól, és 25 Vétsey Regimentjébéli Hufzáróktól kísértetve. A' Markgráfi Kastélyba szállott, a' hol Berthier Generális, és a' Bádeni Márkgráfnak egy fő Udvari embere által fogadtatott.

Rastadtból Növ. 20 dikánn: — „Még tegnap tsak Gróf Merfelddel beszélt Bo-

Z z

náparte. A' Felesége nem jött ide, hanem Rómába ment, és onnét Párisba megy. "

„A' Frantzia Követséghez következő Személyek tartoznak: *Bonaparte* Fővezér: *Berthier* Generális; *Murat* Generális; *Colbert* Adjutáns. — *Treilhard* Polgár Plenipotentiárius; *Bonniers* Polgár, Plenipotentiárius; *Bertolio*, Secretárius; *Bilger*, *Bonniers*' Secretáriussa. "

„*Dánia*' részéről, Báró *Dieden*, várattatik ide Követnek. *Szárdiria*' részéről, Markéze *Castelfieri*, a' ki *Bétsi* Követje a' *Turini* Udvarnak. "

*Rástadt*ba Növ. 27-dik estvéjére várták Gróf *Cobenzelt*.

A' most hatalmaskodó Frantzia Felekezet, keresve keresi az alkalmatosságokat, hogy bele köthetne valami módon Helvétziába. — Helvétziai születésű *Laharpé* Oberster, ki a' Bernai földnek *Vaudum* (*Pays de Vaud*) nevű vidékéről Fr. Országba szaladt által, jól tudja az említett Felekezet' értelmét, 's azért meri sürgetni a' maga Hazájának (a' *Vaudumi* vidéknek) frantzia-módi igazgatás alá való vétettetését, a' most Párisban tartózkodó Bernai Követek' hallottára; sőt biztatja is a' Fr. Elöljárókat, hogy igazságosan előmozdíthatják az említett Vidéknek demokratizáltatását; mert a' Szabaudiai Háznak hajdan jussai voltak *Vaudum*hoz, azokba a' júsokba pedig a' Frantzia Respublika lépett.

Sok Frantzia Kiköltöztteket nevezett meg a' Basileai Fr. Követ *Bacher* a' Helvétziai Kormányfőnek, oly kívánságnak nyilatkoztatása mellett, hogy el kell küldeni őket Helvétzia' földjéről, kik között vannak, a' Helvétziai földre által-szökött Ex-Depütátusok is, nevezetesen: Dup'antier, Siméon, Dumolard, Pastoret, Lemerer, Camille-Jordan, Imbert-Colomés.

Az *Anconai* földön, még se' hagyták félbe a' Fr. ak' Respublikánizálást, mely, a' Római Udvar és a' Fr. Respublika között lett Békességkötéssel egyáltaljában ellenkezik.

A' *Mediolánumi Újságok*, kéméltlen ki-fejézésekkel rebesgetik egy időtől fogva, hogy emez 's amaz jussa vagyon a' *Cisalpina Respublikának*, *Pedemontziumi-Lombárdiához*. Más *Olasz Újságok* egész meghatározással írják, hogy a' *Cisalpina Respublika*, valósággal hadat izent legyen a' *Szárdíniai Királynak*.

Mediolánumból Nov. 17-dikénn: — „Nyóltz tüzes Tagjait a' *Velentzei Ex-Municipálitásnak*; a' *Cisalpina Respublika* Képviselői közzé választotta *Bonaparte*: de a' mint foly a' híre, némelyek közzülök nem fogadták el ezen választást: valamint a' *Bonóniai*, *Ferrárai*, és *Lombárdiai* Választattak közzül se' egynehányan: Az említett nyóltz *Velentzei Ex-Municipá-*

Z z z

listáknak neveik: *Dandolo*, *Gallini*, *Melancin*, *Collalto*, *Widiman*, *Ferro*, *Armano*, és *Sordina*.

Londonba oly Frantzia Tudósítások érkeztek, hogy az a' hír, mely a' Bresti-Hajóknak hadi-készületeiből való le-vet-keztetéséről, (désarmement) futamodott, nem hogy igaz volna: sőt az ellenkező igaz, hogy t. i. nagy szorgalmatossággal fel-készítődnek a' nevezett hajók, melyek-ken még a' télen, Irlandia (Hibernia) partjait készülnek meg lepni a' Frantziák, reménylvénn, hogy ott Barátjaikra talál-
nak: de a' második próbatételnek is könnyen hasonló, vagy talán még veszedel-
mesebb következése lehet mint az elsőnek.

A' Párisi Direktórium Nov. 21-dikén egy Hirdetményt intézett a' Fraantziákkoz, melyben a' Londoni Ministériom, igen ke-
mény ki-fejezésekkel érdekeltetik.

Londonból Nov. 14 dikén: — „Nagy-Britannia' partjaira való ki-szállhatásától a' Frantziáknak, annyira nem fél a' mi Mi-
nistériomunk, hogy még most léjebb szál-
líttja a' földi Katonaság' számát, hanem a'
mi illeti a' tengeri-erőt, már azt a' lehe-
tségig neveli: mert minden hasznavehető
Fregátokat és hadi-hajókat fel-készített.

„A' Napkeleti-Indiába kereskedő Tár-
saság, soha virágzóbb környülállásokbann
még nem vólt, mint most. Rea megy 24
millióra az Ostindiai Alattvalóinak száma,

kiknek nagyobb része, mivel Hindous-okból áll: kommandálva vagyon a Társaságnak, hogy küldene oda alkalmas Keresztyén-Tanítókat, kik a' nyelvet is értik, és így terjeszthetnék a' Hindousok között a' Keresztyén Vallást.

Az Orosz Udvarról sok rendbéli Tudósítások írják, hogy tengeri-erejének nagy részét szándékozik fordítani a' Fr. ák' veszedelmes tzeljának meg-gátolására, két Szakasokban, melyek közzül egyik, az Északi tengeren fogja magát egyesíteni az Anglus Hajóssereggel; a' másik pedig a' Földközi-tengeren, hová minthogy a' Fekete-tengerről Konstántzinápoly mellett, a' Dardanellákon által szükség hajókázni az Oroszoknak: e' végre engedelmet kellett ki-dolgozni a' Török Udvartól, mely is a' Nagy-Britanniai Felség' közbenjárására annyival kézsebb volt meg-ígérni az Orosz Hajósseregnek a' Földközi-tengerre való által-botsátását, mivel Görög-Országot. Ő is nem ok nélkül félti a' Frantziáknak új szomszédságától.

Elegyes Tudósítások.

Párisból Ausztriába szándékozik 24 óra alatt Garnerin nevű levegő-égi hajókázó, mely már néki 7-dik levegő-égi útja lesz, 's kérte a' Direktóriumtól, hadd azonn a' napon tehesse Ő meg ezenn remekjét; mely a' Békesség' inneplésére fog ki-választatni. Ígérte, hogy ő Embere

lesz a' szavának, tsak a' szél kedvezzen.
 — *Faëton*ról azt írta *Ovidius*, hogy ha
 vizsza-nyerhetné Az még egyszer, hebe-
 hurgyaságból el vesztett életét: bezzeg nem
 vágya Ő többé a' Nap' lovai hajtására:

(*Vita et Coelum Phaeton, si viveret et quos
 Optarat stultè, tangere nollet equos*)

de *Garnerint* ama' izerentsétlen Levegő-
 égi Utazó *Pilatre des-Rosiers* példája se'
 rettentheti el, a' Frantziát és Angliát vá-
 lasztó tengeren által való repülésnek már
 meg is ígért meg-próbálásától.

Párisi Újságok' panaszszai: — „A'
des Hommes Libres nevű Újságnak 21-dik
 Nóvemberi Darabja, veszedelmes követke-
 zéseket jövendől az olyan történetekből,
 hogy p. o. a' Párisból Brest felé indúlt
Dilizsánsz, *Alençon* és *Mayenne* között ki-
 raboltatott; és két Kuríroknak is hasonló
 sorsok vólt mostanság, kiknek egygyike
Tolosából, a' másik pedig *Párisból* indúlt,
Lyon felé. — Egy más Újság, sok Pári-
 siaknak a' Respublikai igazgatástól való
 idegenkedésseknek jeléül beszéli, hogy
 egy Teátromban, (*à l' Odeonban*) *Gene-
 viève de Brabant* nevű Darab' jádzattatá-
 sának alkalmatosságával, a' Szabadságot
 erányzó minden ki-fejezéseket hideg vérrel
 hallgatta a' Gyülekezet; a' leg-nagyobb meg-
 indulást nyilatkoztatta ellenben ezen vers-
 nek hallására: *J'ai proscrit l' innocent,
 sans l' avoir entendu.* Az Ártatlant még

se' hallgattam: még is számkivettem. — Harmadik Újság, az Erköltstelenségnek el hatalmazását panaszolja, melynek bizonyosságául azt hozta fel, hogy a' Tisztviselő-k igazságtalanúl fizettetik magokat.

Párisi közönséges Levelek írják, még pedig úgy látszik a' Direktórium' sugallásából, hogy *Bonaparte* Generális különösen meg fog tiszteltetni 's ajándékoztatni. Valamint t. i. a' régi Rómaiak ama' nagy *Scipiónak*, Afrika meg-hódoltatójának, az Eleitől örökség szerént vett neve mellé ezt a' ragaszték-nevet tóldották tiszteletből: *Áfrikai* (*Áfrikánus*): úgy most a' Fr. Elöljárók *Bonapartet* egy tóldalék-névvel kívánják meg tisztelni, ezzel t. i. *Olasz-Ország*: sőt a' Familiájáról reá szállott nevet is el akarják változtatni *Chambordd*á, nékie ajándékozván egyszersmind a' *Chambord* nevű jószágot és Kastélyt, melyet hajdan 15-dik *Lajos* Királytól, Saxóniai *Móritz* Frantzia *Marschall* kapott vólt ajándékban; és még egy *Baujou* nevezetű palotát is Párisban, 's az az útfa, melyben vagyon ez a' palota, *Chambord'* út-fájának fog azontúl neveztetni.

Párisban történt, hogy, a' mint egy Leányzó, a' *Sequána* (*Seine*) vize mellett járkált vólna, egy kis Gyermeget bé-ejtett szerentsétlenségből a' vízbe. Ott lévén, egy||pudli-kutya, mindjárt||bé-ugrott

a' vízbe, és sérelem nélkül ki-hozta a' Gyermekeket, ki is csak hamar magához jött.

Pétersburg' partjaitól, két Dánus és egy Svéd hajó érkeztek Oct. 25-dikénn a' Cádiz-i Spanyol Kikötőhelybe, melyeket az Anglusok meg se állítottak.

Spanyol-Országának könnyűállásairól így ír a' Bétsi Udvari Újságnak 6-dik Decemberi Darabja: „A' közönséges tsendesség eránt, főképpen Madritra nézve, néminémű aggodásban láttatik lenni az Udvar: A' Castiliai Fő-Tanáts parantsolatot vett, hogy a' Katonaságnak, Világi és Szerzetes Papoknak, Mesterembereknek, 's egyebeknek gondolkodása módjáról fundamentomos Előadást terjefzzen a' Király eleibe; továbbá, hogy Madrituak minden Lakosait számláltassa fel, és adja maga vélekedését az Idegenek felől, ha valyon hasznos e' vagy káros Azoknak jelenléte? Ajánlotta a' Király, az eleséseknek bővsége és mérséklett arra eránt való gondoskodást is a' Fő-Tanátsnak. Madritba 's annak környékére 25 ezer gyalog és 6 ezer lovas Katonaság gyülekezik.

Londonban nem újság ugyan a' nagy köd, mint egy Szigetnek víz-meljéki Fő-Városábann; de a' 12-dik Nóvemberi csak ugyan ritkaság vólt: mert az a' nappalt setét éjjhez hasonlóvá változtatta.

A' mostani Pruszszus Király parantso-
latjából lett, 's már általunk említett el-
fogattatását *Rietzné* Aszszonyságnak, meg-
előzte, a' Berlini palotájának el foglaltatá-
sa, melynek környülállásait így írják a'
Berlini Levelek, 's azok után, az Augs-
burgi, Frankfurti, és más Újságok is. Mi-
helyt a' Berlini őrizetenn lévő Katonaság
(Garnizon) meg-esküdt Növ. 16 dikán dél
után az új Király' hűségére: azonnal egy
Fő-Tiszt, harmintz Katonákkal, *Lichte-
nau* Grófné' (a' régi neve szerént: *Rietz-
né* Aszszonyság') palotájához ment, 's el
petsételte annak minden szobáit. Mint-
hogy ez a' dolog, fényes nappal esett:
igen sok Nép csoportozott látására, 's *Brá-
vót*, és az új Királynak *Éljent* kiáltott. A'
palota' Aszszonya, Férjével együtt, 3 ter-
hes hintókon el indult vala már ekkor
Potsdamból, de el fogattattak mind ket-
ten, 's árestomba zárattak. *Rietz* Úr, Ko-
mornyik vólt elsőben a' Néhai Királynál:
hanem a' Komornyikságból feljebb ment,
's az előbbeni nevét is fel-tserélte Gróf
Lichtenau nevezettel.

Az újabb *Csernovitsi* Tudósítások sze-
rént nem szűnt meg még Bukovinában a'
pestis, de a' Fő-Városba *Csernovitsba*
ugyan tsak bé nem hathatott.

Magyar Ország

Primás Ö Eminentziája, 1-ső Décem-
berben érkezett viszsa Budára szerentsésen.

Szathmárról Növemb. 29-dikénn: —
 „Nóvember’ 20-dikánn, délután két óra tájbann ért *Károlyba* Kir. Fő-Hertzeg *Palátínusunk*, a’ hová parantsolta vala már az előtt, T. Bereg, Ugotsa, és Máramaros Nemes Seregeit. A’ Városon kívül jó távol, sok Nép várta Ő Fő-Hertzezségét, egy a’ ’Sidóktól építettett szép győzedelmi kapunál; melyhez mihelyt el érkezett, annak bé-menetelén hozszú sorral két rendbe állott ’Sidók tisztelték meg, a’ magok szentségeikkel; ’s a’ sokaság’ szavával egyesült vivát kiáltásaikkal. Az alkotmány’ tetején zengett a’ muzsika; ki-menetelén pedig, két felől, körül fogták a’ Fő-Hertzezi hintót, Megyebéli, tíz forma-ruhás, párdutz-bőrrel, ’s veres tsákós, és kótság tóllas kalpaggal ékesültt Gavallérok, derék paripakon. Elöl lovagolt a’ Vármegyei Úri-rend, fényes öltözetben, lobogó zászlóval, ’s hat trombitással. Ezek előtt lovaglott a’ köz Nemesség, feles számmal. Mihelyt a’ Városba értünk, mindjárt megfóllaltak a’ Grófi Várban az ágyúk; a’ Piáristák’ templománál, a’ Deák-Oskolai Muzsák ki állván, sok vivát kiáltással fogadták Ő Hertzezségét. Az után a’ Városi Czéhekhez értünk; a’ kik szép rendel, muzsikával, fegyveresen, hasonlóképpen sűrű vivát kiáltással udvaroltak a’ Nagy Vendégnek. Ezek utánn következtek a’ Normális Oskolabéliek, a’ magok Tan-

tóikkal, 's vivát kiáltásaikkal. És végre, a' Vár-kapu előtt, egy felől, a' Beregi és Ugotsai: más felől pedig a' Máramarosi Insurgensek, a' magok zászlóikkal, kik között bé-jutván a' Várba Ő Fő-Hertzege, kevéssel az utánn 12 ágyút, 's ismét nem sokára 12-öt löttek el a' Várbéliek; általa szóllván pedig, éjjel nappal dörgöttek az ágyúk. — A' mi a' gyalog, ló-háton 's kotsin, két oldalról nézett sokaságot, illeti: annak végi hoszfza nem vólt, egészfen a' Várig, a' győzedelmi-kaputól fogva; melynek bé-menetelén, leg-felül a' Fama állott trombitával; azon alól a' két fejű sas; a' sas alatt a' Fő-Hertzeg Palatinusnak jól el talált képe; a' mellett, két oldalón, zászlók, ágyúk, és fegyverek; alatta pedig ez a' vers:

Királyok' véreből született Hertzege!

Tiszteli személyed itt a' buzgó hívség.

A' ki-menetelén a' sokszor említett győzedelmi-kapunak, leg-felül állott a' Fama, trombitáson; azon alól a' két fejű sas; azon alól Magyar-Ország' tüzimere; annak két oldalán zászlók, ágyúk, kardok; alatta pedig ez a' vers:

Vitéz Magyaroknak régi szabadsága,

Ez alatt virágozik arany boldogsága.

Mind a' bé- mind a' ki-menetelén, leg-alól két két lovas Katona állott, deszkából ki-vágva, 's oly eleyenen ki-fízelve: hogy a' távolról nézőket könnyen

meg-tsalhatta. — A' Seregek' meg-visgá-
lása, és az estvéli pompás bál után, más
nap igen jókor, úgymint öt óra után, el
útazott Károlyból Ö Fő-Hertzege.

„Magyar Horátziusunk Nagy-Károlyi
Professor T. *Hanulik* Ur, egy Ódát kézfí-
tett e' jeles alkalmatosságra, melyben a'
Nádor-Ispányt így szólítja meg:

Tribune Regni! qvo Vigor, et simul
Tutela Legis nititur Hungaræ;

Vides! ut effusi redundant

Lætitia meliore Cives.

A' Vidék' Lakosinak örömeről szöll-
ván, így rajzolja őket:

Hic plebs vetusti propositi tenax,

Perosa luxum sæculi, et Artium

Expers pudendarum, Laremque

Rite colit, Patriumque fundum.

A' felkeltt Nemességnek készségét
buzgó maga el tökélléset így fejezi ki:

Panno timendum strinxit acinacem,

Opumque, et ævi prodigus, aut mori,

Aut obstinatus Vincere hostem

Agminibus properavit Audax.

Jószágokat nyertek:

Camerális Consiliárius T. *Bikkesy* Ká-
roly Ur, két Fiscális-portziókat, *Vámos-
Atyán*, és *Viden* Beregh Vármegyében;
mely Vármegyének úgy nem különbenn
Ugotsának is hajdan Első-Al-Ispánjok va-
la. — Királyi Tanácsos és Aradi Camerá-

lis Praefectus *Szent-Vizslói Deső* Ádám Úr, *Szilingia*, *Lugozó*, és *Jankós* Helységeket, *Arad* Vármegyében.

A' Száva vize, a' mint egyszerre megnőtt: úgy egyszerre ismét úgy meg-kisbebedett; hogy a' terbes hajók, csak *Ratsáig*, *Xupanyeig*, és *Bródig* mehettek, 's már most ott várják a' jó szerentsét, hogy tovább mehessenek.

Kárlovitzban, a' Nemegygyesültt *Görög Fő-Paptság*, *Zsinat* (Synodus) tartáshoz szándékozott fogni ezen Hónapnak kezdetével; mely Synodusra, Királyi Kommisszáriussá neveztetett a' *Slavoniai Komendáns Báró Geneyne Generális*, de ezen Synodus még valamivel továbbra halasztatik.

Pesten, oly szerentsétlenség történt a' közelebb múltt *Nóv. 29-dikén*, a' mely új társágúl szolgálhat a' *Szüléknek*, hogy *Kisdedeik* eránt; minden lehető figyelme-tességgel gondoskodjanak. A' történet ez: Egy szegény *Napfámosnak* a' *Felesége*, ki-ménven *Férje* példája szerént munkára, 3 *Magzatait*, kik között a' leg-öregebbik 9 elzrendős volt, otthon hagyta, rájok zárván a' *Ház-ajtáját*. A' *Gyermekeknek*, jádodások közbenn, szemekbe tűnik egy *lisztes-láda*, melyet nyitva talált hagyni az *Annyok*. Ezen ládaba mind hárman be-bújnak: 's vagy kelzakartva, nem látván

előre a' következést; vagy mozgások által, magokra zárták a' ládát. Haza megy az édes Anya, nézi Gyermekéit, de nem látja; kiáltja de nem kap feleletet; keresi nagy aggodások között, de nem találja. Végre fel-nyitja Nyomorúlt a' lisztes-ládat, 's hát tsak el hal midőn abból mind a' három Kisdedei öfzfe-kartzolódva 's halva tűntek szemébe. Ily szörnyű látásra le-rogyott az Afzszony el ájúlva, 's azolta nem egyéb az élete, szívét szorongató te-prenkedéseknél:

Béts.

A' Ts. K. Felség által helybe-hagyatott fel-állítású tíz milliós lottériának húsz ezer sorsai lesznek. — Öt száz forintnál tehát nem lehet kevesebbet belé adni: de öfzfe-tehetnek két Személyek is annyit, és akkor a' két Személy úgy fog gondolatni, mint egy Személy. A' bé-adandó summának egy negyed része bé-vevődik papifósúl is, úgy nevezett Staatsobligá-tziókban. Ha valaki még ebben a' Hónapban bé-adja a' pénzét, másfél forintál kap több interest, mint Azok, kik a' jövő 1798-dik esztendőben fogják bé-adni. Ezek t. i. kapnak négy prócentót első Januáriussától fogva a' jövő eszt. nek. Nyereséghez is lehet Lottériai-reménység. A' bé-adott summák' viszfza-fizetése, 12 eszt.

tendők múlva fog meg-esni; négy egymást követő esztendőekben, négy részekben.

Tólna Vármegye' Fő-Ispánnya Gróf *Aponyi* Antal Ö Exc. ja, mind a' 3 Fiait bé-adta az újjonnan fel-állított Therésia-numba. Ezen Gróf Úrfiak között *Antalt* méltóztatott Felsőges Urunk Udvari tzeremóniás szolgálatra, úgy nevezett Edelknabságra fel-venni.

A' minap tsak egy két szóval jelentett hazafiúi szándékunk abból áll, hogy a' már eddig rézre metzett 19 Mappáit a' Nemes Vármegyéknek, egymás után ingyen le küldjük Érdemes Olvasóinknak, és ha egészségünk változása meg nem akadályoztat szívés igyekezetünkben, ki-mettzettetjük a' még hátra lévő Vármegyék' Mappáit is, 's azokkal is szolgálunk a' Hírmondó' Olvasóinak. A' Mappákat mind szép fejer erős papirosra nyomtatjuk, 's nem tsak a' határokat mint eddig, hanem Sokak' kívánására egészszén bé-festetjük a' Mappákat különbkülönbféle színekkel. E' szerént akarunk minden esztendőben mintegy négy száz forintba kerülő, az az, öt vagy hat Mappákkal kedveskedni. Szándékozunk idővel minden Vármegyének summás Statistica le-írását, a' Helyeknek a b c rendje szerént való előadásával együtt el készíteni, 's különös nyomtatásban Újság mellett le küldözni. Le-küldjük új esztendő

után: a' már tudva lévő *Pannoniae Luctus* nevű Munkátskán kívül, a' következő tízmű Könyvetskét is:

A' Szombathelyi Nemes Tábornak Ő Királyi Felségek előtt tett Hadi-gyakorlása 1797. Kiss-Afzfony Havának 16. 17. és 18-dik napjain. — Írta *Nagy János*, T. N. Sopron Vármegyének Assessora, és Rába-Közben Szany Helységnek Plébánusa.

A' kik ez után is kívánják megízerezni Írásunkat, ne terheltessenek a' következő tízmű alatt felküldeni az érettező öt forintokat: An die K. K. Obristhofpostamts-Zeitungs-Expedition pro Hírmondó. — in Wien.

Az Orvosi Tudománynak eleitől fogva nagy fogyatkozása vala a' hosszúságos betegségek gyökeres orvoslásában. Imé mi most örömmel jelenthetjük, hogy a' kik, a' két Magyar Hazában, sok Hónapoktól, sőt éztendőktől fogva is, akárminemű belső betegségekkel küzködvén sinlödtek, de ugyan csak a' meg-rögzött betegség, még lehetlenné nem tette sok senyvelztésivel is az ő testeknek helyre-állítatását: Azok, *Egerpataki Orvos Úrhoz* itt Bétsbenn bizodalommal folyamodhatnak, mert a' tapasztalás bizonyítja felőle, hogy igen könnyű, és még ez ideig esméretlenjó módon, önnön meg-győzöttetések szerént, tud rajtok fundamentomosan segíteni.